

Bliskovit tok dogodkov v vseh krajih sveta

V MANJ KOT DVEH LETIH ZEMLJEVID EVROPE POPOLNOMA SPREMENJEN. — MALI NARODI NAJVEČJA ŽRTEV IN PLEN MODERNIH DIKTATUR

Pokojni Chamberlain je veroval, da mu bo mogoče ustvariti v Evropi in drugod po svetu trajen mir že v "naši dobi" (in our time). V svojih upih se je varal. Ni mu kazalo drugega kot napovedati vojno. Če se ne bo Nemčija pobotati zlepa, pa naj bo pogazena s silo, je sklenil stari pokojni premier, misleč, da se tolikšni premoči ne bo mogla dolgo upirati. Umrl je predno je mogel spoznati mogočnost Hitlerjevega imperializma.

V manj kot dveh letih je nemški blitzkrieg povzročil tudi "blitz" dogodkov in sprememb, na kakršne svet ni bil prav nič pripravljen, ker jih ni pričakoval.

Zemljevid Evrope je docela spremenjen. Prva žrtev za Čehoslovaško in Avstrijo je bila Poljska. Prvi dve sta se podali brez odpora. Poljska je bila razkosana siloma in njena mesta porušena, njen narod pa izročen nacijskemu sramotanju, ponižanju in hlapčevanju.

Danska je bila okupirana brez odpora. Norveška se je branila, enako Nizozemska in Belgija. Vse so sedaj pod nacijsko komando.

Francija, ki je bila do pred par leti smatrana s svojim omrežjem zaveznic za najmočnejšo vesilico, je bila poražena v par tednih silovitega navalna nemške mehanizirane armade. V Parizu in nad okupiranim delom Francije vlada nemško poveljstvo. Neokupirani del z vlado v Vichyju se je odločil sodelovati s tretjim rajhom za "nov red" v Evropi.

Leon Blum je v čet. Petain in podpredsednik vlade v Vichyju Darlan vodita Francijo Hitlerju na ljubo bolj in bolj proti njeni bivši zaveznici Veliki Britaniji in Zed. državam.

Balkanska zveza se je sesula vsled strahu pred Hitlerjem še predno se je lotil razkosavanja Rumunije.

Albanija je postala bojišče

med Italijo in Grčijo proti svoji volji.

Bolgarija se je prepustila nemški armadi za bazo napada na Grčijo in možnega napada na Turčijo.

Grčija je padla vzlic junakemu odporu, ki je trajal pet mesecev.

Jugoslavija je bila okupirana in razkosana v dobrih desetih dneh.

Hrvatska je postala "neodvisna" pod italijansko "zaščito" in dobila Italijana za kralja.

Italija je dobila več jugoslovanske zemlje, kot pa jo je zahtevala in jo ji je bilo v tajni pogodbi obljubljeno v prejšnji svetovni vojni.

Slovenski narod ni bil v moderni zgodovini še nobenkrat tako razkosan kakor sedaj. V pokojni Avstriji je bil razdeljen na male dežele, toda bil je pod eno vlado in bil v parlamentu skupno zastopan.

Srbe je zadela enaka usoda, kakor Poljake. Nemški "štraf" je udaril po njih z vso svojo brutalnostjo, kakor je prej na Poljake.

Italijo, ki je bila že na pragu propada in skoro premagana v Afriki in v Albaniji, je otel Hitler ter si jo podvrnil za vazalno državo.

Finska se je izčrpala v vojni z Rusijo in je sedaj brez moči kljubovati komurkoli. Švedska je ekonomsko vsteta v nemški življenjski prostor.

Madžarska se še smatra za samostojno državo, a v resnici je le provinca nemškega "novega reda" in njena resnična vlada je v Berlinu. Ona v Budapešti je le izpolnjevalka njenih povelj.

Švica je zadnja demokratična država na kontinentu, toda njen tisk je pod cenzuro Berlina in Rima. Za odpor je švica, obdana krog in krog s fašističnim morjem, brez moči.

Baltiške države so izginile v Sovjetsko Unijo. Joseph Stalina (Nadaljevanje na 4. strani.)

V ROVIH NI NIKOLI PREMIRJA

Velic izboljšanim varnostnim napravam se nesreče v rudnikih, posebno v premogovnikih, dogajajo križem sveta. Ne mine skoro teden, da ne bi prišla poročila o njih v enega ali drugega kontinenta. Meseca maja se je dogodila ena v Bicknellu v Indiani. V nji je bilo 14 premogarjev ubitih, 17, ki so delali v nižjem rovu, pa se jih je rešilo skozi rove, po katerih so si iskali poti na vrh dve in pol milje. Gornje je slika, sneta po tej nesreči.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Eksekutiva AFL je naročila pridruženim unijam, da ne smejo pričeti stavke v nobenem obratu, ki ima vladna naročila, nego spor z delodajalci poravnati s pomočjo merodajnih vladnih agencij. Le ako se posredovanja popolnoma izjalovijo, se smejo unije poslužiti zadnjega sredstva — stavke, se glasi odlok.

Richard Krebs, avtor senzacionalne knjige "Out of the Night" (napisal jo je pod psevdonimom Jan Valtin), je pred Diesovim kongresnim odborom razlagal, da imajo komunisti svoje celice na vseh ameriških trgovskih parnikih. Ena izmed njihovih nalog je obstruirati dovažanje tovora Veliki Britaniji. Tistim, ki so čitali omenjeno njegovo knjigo, ali pa njen izrpeček v letošnjem Majskega glasu, je znano, da je bil Krebs ne samo komunist nego izurjen komunistični agent, ki je izvajal navodila kominterne v mnogih deželah. Namen komunistične stranke je negovati stavke in podpihovati delavce v njih ne zato, da se jim bi izboljšalo življenjske razmere, nego za stvarjanje ekonomske in politične zmede, je rekel Krebs. To sicer ni nikakršno odkritje, nego je znana stvar še iz časov, ko so komunisti z enako taktiko omogočili zmago fašizmu v Italiji in nato še v Nemčiji. Trdili so, da z njo pripravljajo tla komunistični revoluciji, pa so dobili Mussolinija in Hitlerja.

Pri WPA v Illinoisu je 116.000 delavcev manj kakor jih je bilo, toda število raznih "bossov" in nadzornikov je ostalo

isto. To so namreč že nekake "politične" službe z znatnimi plačili. Meseca maja 1938 je bil pri WPA v tej državi en superintendent na vsakih 50 delavcev, sedaj pa je eden na vsakih 24 delavcev. In dočim je tendenca uprave WPA "relifarmem" zaslužek nižati, pa plače superintendentov in raznih "supervisorjev" naraščajo. Pravilo, da je Bog brado sebi najprvo ustvaril, drži torej tudi pri WPA.

Lord Woolton, ki je v angleške kabinetu minister prehrane, je dejal, la postaja pomanjkanje živil v Angliji čedalje bolj občutno. Ako je poročilo v čikaški Tribuni resnično, je apeliral na ameriško ljudstvo, naj porabi manj mleka, smetane, sira, sladkorja, konzerviranih salmon in mesa, da bo teh živil več za Anglijo. Dejal je tudi, da Anglija zelo potrebuje suhega sadja, kot krljave in češpelj, rozin in pa "tomato juice". Prve pošiljave ameriških živil, poslana na podlagi novega ameriškega zakona (lease-lend act) so že dospеле v Anglijo. Ako je Woolton res izdal tak apel, je o živilskih razmerah v Ameriki slabo poučen. Tu ni treba radi Anglije nikomur znižati konzumacije, ker je vsega tudi zanjo zadosti. Predsednik Roosevelt je na posebno živilsko komisijo celo apeliral, da naj deluje za zboljšanje dijete ameriškega ljudstva.

Japonska je zasegla v francoski Indokini velike zaloge (Nadaljevanje na 2. strani.)

Sedanje višanje cen nima nikakršnega tehtnega vzroka

Cene življenjskih potrebščin se višajo, toda brez pravega vzroka. Farmlarji imajo od tega prav malo, pač pa borzijani in prekupci. Izgovarjajo se na rčne davke, in pa na Anglijo. Merodajni krogi v zvezni vladi, ki se s tem pečajo, pravijo, da tudi ako bi Anglijo od tu z vsem oskrbovali, potrebuje samo tri odstotke naših življenjskih sredstev. Ameriške zaloge so ogromne in vlada farmlarjem celo plačuje, da pridelajo manj kot bi lahko pridelovali. Vrh tega uničujejo ameriške korporacije svoje lastne zaloge, da navijajo cene.

Tudi izgovori na večanje naše armade ne drže. Kajti ljudje, ki so pozvani vanjo, so morali jesti in se oblačiti tudi prej.

Prekupci, ki opravičujejo višanje cen potrebščin z izgovori na Anglijo in na zvezno armado, delajo amerškemu ljudstvu veliko krivico. Vlada jih svari, da jim bo navijanje cen ustavila z regulacijami. Zato med izkoriščevalci tudi tcliko krika, da se vlada vse preveč umešava v "privatni biznis". A je potrebno.

SSPZ sklicala izredno konvencijo v svrhu združenja s SNPJ

Glavni odbor SSPZ je pogodbo za združenje s SNPJ odobrila, jo objavil v Napredku z dne 28. maja in razpisal volitve delegatov. Vršile se bodo po enakih določbah kot jih ima SNPJ. Izredna konvencija se bo vršila v soboto 13. sept. v Slovenskem domu v Pittsburghu. Istočasno se bo vršila v Pittsburghu tudi konvencija SNPJ. Ako bo združitevna pogodba na obeh odobrena, se strneta obe delegaciji v skupno konvencijo.

Uspeh Petra Benedicta za Proletarca

Prošli pondeljek smo prejeli iz Detroita dopis Petra Benedicta, v katerem poroča, da je nabral v tiskovni sklad Proletarca \$58.50. Dopis je v tej številki, imena prispevalcev pa bodo v prihodnji.

Da se poslali nabrane vsote v ta namen L. Barborich, Milwaukee, Ant. Zornik, Herminie, Pa., Leo Junko, Detroit, Mich. in Fr. Strah, Lawrence, Pa. Tudi njihovi prispevki bodo v prihodnjem izkazu.

Nad 50 milijonov delavcev zaposlenih

Odbor Narodne industrialne konference ceni, da je v Zed. državah zaposlenih sedaj nad 50 milijonov delavcev ali več kot kdaj prej.

Še je brezposelnih!

Dasi se je število brezposelnih meseca aprila znižalo za 705.000, jih je 5.412.000 še vedno brez dela.

AMERIŠKI NACIJI V AKCIJI POD GESLOM BORBE PROTI VOJNI

LINDBERGH PREDLAGA ZA TO DEŽELO NOVO POLITIKO IN "NOVO VODSTVO". — "AMERICA FIRST" PESTRA MESANICA REAKCIJE, PACIFISTOV IN FASISTIČNIH SKUPIN; TUDI DVA THOMASA SO DELUJETA

Proti vnanji politiki zvezne administracije je že par mesecev v teku ogromna kampanja, češ, da hoče predsednik s člani svojega kabineta potisniti to deželo v vojno z državami, ki žele živeti z nami v miru in nam niso prav nič nevarne. "Ali je vredno 'podorati naše fante' na evropskih, afriških in azijskih bojiščih zato, da rešimo imperij Velike Britanije?" In odgovarjajo, da ni vredno, kar je logično, kajti če bi šlo le za rešitev kakega tujega imperija pred razpadom, potem naj se ga kar prepusti usodi.

"Za obvarovanje demokracije"

Isti ljudje so proti vnanji politiki zvezne vlade tudi zato, da obvarujejo pred njo demokracijo in svobodo te dežele. Dokazujejo, da bi zaeno z vojno dobili fašizem, torej nehanjmo se umešavati v zadeve drugih dežel! Naj se uničijo, ako se hočejo; in ako jim že želimo pomagati, predlagamo jim rajše, da naj sklenejo sporazumni mir sedaj, ko je še čas!

V tem gibanju je mnogo iskrenih prijateljev miru. Smatrajo, da se vojne nevarnosti najgljije otmemo, ako se vlada izreče za politiko izolacije in se naj se po nji tudi ravna, namesto da predsednik proti Hitlerju in Japonski ter objavlja sveto svoje "štiri svobode". A kdo so drugi v tem boju?

Oba eksterna enotna

Gibanje America First so ustanovili bogataši, ki mu tudi načeljujejo. Poleg njih delujejo pacifisti in izolacionisti, med njimi Norman Thomas, in kot poroča New Leader, tudi njegov sin Will Thomas, ki je delal za čikaško postojanko odbora America First. Thomas je že večkrat nastopil na shodih pod pokroviteljstvom America First, pa tudi M. C. Krueger. Na primer, o enem njegovem nastopu v Chicago je prinesla prominentno poročilo čikaška Tribuna in objavila tudi njegov portret. Chicago Tribune je najmočnejše glasilo kampa-

nje proti Rooseveltovi socialni in vnanji politiki.

Najbolj privlačna govornika na shodih odbora America First sta senator Wheeler in Charles A. Lindbergh.

Kampanja, ki jo ti ljudje vodijo, stane stotisočake. Prispevajo jih ljudje, ki jih zmorejo in ki imajo interese na tem, da se nameni kampanje uresniči.

V tem gibanju so se osredotočile tudi fašistične skupine vseh vrst in pa komunisti pod firmo "mobilizacije za mir".

Pisana družba v skupnem namenu

Shodov, na katerih je Lindbergh glavni govornik, se udeležuje od pet tisoč do dvajset tisoč ljudi. On je postal ideološki voditelj tega gibanja kar avtomatično. Avdijenco tvorijo antisemiti, bundovci, Američani, ki so proti sedanji administraciji vsled svojih prirojenih mrženj do tujerodcev, komunisti, ki se morajo boriti proti nji vsled svoje "nove linije", italijanski fašisti, Irci, ki sovražijo Anglijo in Zide, Coughlinovci in pristaši raznih propagatorjev "čistega amerikanizma".

Kadar kdo izmed govornikov na shodih America First ostro prime tudi Hitlerja in njegov nacizem, avdijenca molči. A kadar napada Roosevelta, kar buči mržnje proti njemu. Thomas je na shodu v New Yorku udaril po vseh treh diktatorjih totalitarnih vesil. Le tu in tam mu je kdo zaploskal. A ko pa je lomstil po Rooseveltu in drugih "war mongerjih", mu je aplavdirala vsa množica. Se celo Lindbergh ga je pohvalil z "very good!"

Tu in tam kak govornik apelira tudi na plemensko strpnost. Množica molči. A takih govornikov je na teh shodih malo. Večinoma so antisemiti in pristaši nacijske plemenske teorije. Zidov ne napadajo imenoma, a vendar tako jasno, da avdijenca takoj razume, koga avdijenca takoj razume, koga

(Dalje na 5. strani.)

DVA TISOČ LADIJ POTOPLJENIH

Od pričetka vojne pa do srede maja to leto je bilo potopljenih 1443 angleških in zavezniških trgovskih ladij, 285 nemških in 176 italijanskih. 61 nemških in 39 italijanskih ladij pa so Angleži zajeli.

V teži znašajo potopljene angleške in zavezniške trgovske ladje 5.961.044 ton, nemške 1.773.000 in italijanske 1.100.000.

Poleg te ogromne količine železa je šla na morskno dno oprema teh ladij in tovor, v vrednosti več sto milijonov dolarjev.

Gornje številkje so iz angleških uradnih podatkov. Nemška vrhovna komanda pravi, da je Anglije, izgubila mnogo več ladij kakor pa navedeno število, v skupni teži 11.000.000 ton, torej blizu še enkrat toliko kot pa priznava, ako so nemški podatki točnejši od angleških. Zanimivo je, da se obe statistiki prav malo pečata z izgubami življenj mornarjev, kajti ta so poceni, dočim je ladje težko nadomestiti.

Z uničevanjem ladij in tovara drug drugemu je šlo na morskno dno ogromno človekovega

truda in znoja. Vse garanje pri gradnji teh ladij in pri izdelovanju blaga, ki so ga vozile, je bilo zaman. Mar ni že čas, da si 'bi človeštvo namesto sedanjega ustvarilo ekonomski red, ki bo temeljil na svobodi in pravičnosti, namesto na piratstvu?

Klic za izravnavo industrijalnih sporov brez stavek

Roosevelt je v svojem zgodovinskem govoru dne 27. maja apeliral na delodajalce in delavce, da naj rešujejo medsebojne spore brez izprtij in brez stavek. Zvezna vlada jim je dala priliko za to z ustanovitvijo posredovalnega odbora, ki ima nalogo svetovati in razsojati pravično za vse prizadete, prvi predsednik.

"Vsakdo izmed nas ve," je dejal, "da smo zadnja leta socialno zelo napredovali. Naš namen je ta napredek obvarovati in ga utrditi. Kadar pa je dežela ogrožena od zunaj, kot je sedaj, se aktualne produkcijske in transportacijske mašinerije, ki je uposlena v prid

narodne obrambe, ne sme ovirati s spori med kapitalom in kapitalom, med delom in delom ali pa med kapitalom in delom. Kajti bodočnost vsega svobodnega udejstvovanja, bodisi kapitala ali delavstva, je na tehnični."

V stavku, kjer govori o sporih "med delom in delom", je mislil na boje, ki se dogajajo v neštetih obratih med CIO in AFL, in pa jurisdikcijske spore med unijami AFL samimi.

Slično se dogajajo tudi spori med korporacijami, ko hoče ena uničiti drugo, da se bi iznebila konkurenta in si zvišala dobičke.

Tem je Roosevelt v istem govoru dejal, naj nikar ne mislijo, da je sedaj zanje čas na račun narodne obrambe kovati velike dobičke in si jih ohraniti.

Kot znano je predsednik Roosevelt že prej odločno izjavil, da je proti sprejemu postavke, ki bi prepovedala stavke. Zanaša se, da bodo unije tudi brez stavek, s pomočjo zvezne administracije in njenega odbora za posredovanje industrijalnih konfliktov prišle do svojih pravic.

Stavke se vzlic temu dogajajo, toda ne tolikine, da bi mogle vreči mašinerijo produkcije in transportacije iz ravnotežja.

Korporacije se kajpada branijo zvišati mezd, plačevati nadure po zvišani lestvici, ali dati delavcem druge take koncesije, ki posegajo v profite, pa nastane konflikt tolikšen, da je imel marsikateri za posledico stavko. Glavne so bile vse za delavce bolj ali manj ugodno izravnavane, sedanje spore pa se večinoma reši brez stavek, večinoma s pomočjo vnanjih posredovalcev, nekatere pa tudi brez njih. Vzlic temu se v kongresu še vedno oglašajo s predlogami za zabranitev stavek in z raznimi drugimi določbami, ki bi ovirale unije ali jim celo popolnoma onemogočile uspešno delovati.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdava Jugoslovenska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četiri leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager.....Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Predlogi predsednika Zed. držav za trajen mir in ureditev sveta

V svojem govoru dne 27. maja je predsednik Roosevelt poudaril med drugim, da je svet, nad katerim bi dominiral Hitler, za to deželo nesprejemljiv.

Niti nočemo takega sveta, je dejal, ki smo ga dobili po vojni leta 1920, kajti v njemu bi seme hitlerizma spet dobilo rodovitna tla in se razraslo.

Pravilno! Versailles je dal svetu krivičen mir, ki je imel v sebi vse pogoje za to, kar se je dogodilo od tedaj človeštvu v škodo.

Tudi Woodrow Wilson je hotel vse drugačno ureditev kot pa jo je narekoval Clemenceau in njegovi zavezniki, Roosevelt upa, da bo imel po porazu nacizma na konferenci za novo ureditev sveta s pomočjo drugih, ki verujejo v enaka načela, odločilno besedo.

V omenjenem govoru je znova omenil "štiri svobode", v kakršnih naj se bi razvijala človeška družba v bodoče.

Dejal je:

"Za nas je sprejemljiv samo tak svet, ki bo posvečen svobodi govora in izražanja — v katerem bo lahko vsakdo svobodno molil Boga na svoj lasten način, svet, ki bo svoboden pred pomanjkanjem in svoboden pred terorizmom."

Nato je vprašal: "Ali je tak svet nemogoč?"

Ugotovil je, da je vse to izvedljivo, kakor je bila Magna Charta, deklaracija neodvisnosti, ustava Zed. držav, proglašanje za osvoboditev sužnjev itd. Vsi ti ideali so bili smatrani ob svojem pojavu od mnogih za neizvedljive, a so postali vzlic temu dejstvu — kantoni v razvoju človekovega napredka.

Roosevelt veruje v to, kar propagira. Dokazal je to z razumevanjem socialnih problemov in s svojo vero v mednarodnost. Venomer dokazuje, da je dežela odvisna od dežele in zato je vera v izolacijo ne le nesmiselna nego škodljiva vsem.

Vnanja in notranja politika predsednika Roosevelta gre odločno za tem, da se fašizem strogolavi in na njegovem mestu ustanovi med deželami in narodi odnošaje na temelju njegovih "štirih svobod".

Ena izmed njih je svoboda pred pomanjkanjem (freedom from want), kar pomeni ureditev sveta po socialističnih načelih.

Oglasil se je tudi angleški minister vnanjih zadev Anthony Eden, ki je na shodu v Londonu izjavil, da podpira Rooseveltov predlog za uveljavljenje štirih temeljnih svobodščin, in dodal, da predno bodo izvedljiva, je treba Nemčijo spraviti v položaj, iz katerega ne bo mogla miru nikoli več ogrozati.

Obljubil je ljudstvom po svetu socialno varnost (zaščito), ki se jim je more dati le s sodelovanjem Velike Britanije, njenih dominijonov, Zed. države in Južne Amerike.

"In kaj more dati Nemčija?" je vprašal in nato odgovoril: "Ničesar, absolutno ničesar!"

Namesto Hitlerjevega "novega reda" predlaga Eden "moralni red", v katerem bo človek živel kot človek in ne kot podložnik, suženj in avtomat. S sodelovanjem prej omenjenih dežel se svet lahko reši ekonomskih hib, pomanjkanja in vzrokov za spore in vojne, je dejal. Obljubil je delovati za zedinjenje arabskih dežel, za svobodo kolonij in narodov, svobodno mednarodno trgovino in za svoboden svet. Govoril je v imenu angleške vlade.

Predno bo to izvedljivo, je treba predvsem da pade fašizem in nato pa, da zmagovalci odpravijo hibe, ki so ga povzročile. V tem je Roosevelt še posebno v pravem. Svet, kakršnega so nam dali s svojimi "mirovničnimi" pogodbami zmagovalci leta 1920, je za nas nesprejemljiv. Tudi Eden soglašajo. In angleška delavska stranka ter delavske stranke v dominijonih obljublja, da bodo pri urejanju novega sveta tudi one imele besedo, ne samo sedaj, ko doprinašajo žrtve v vojni s fašizmom in nacizmom.

Kdo se bori za svobodo malih narodov?

Narodni Glasnik vpje zaeno z drugimi komunističnimi listi, da je to vojna v korist ameriških bogatašev, zato se tudi tako navdušujejo zanjo. "Ameriški oblastniki hočejo male narode, vključno hrvatskega, slovenskega in srbskega (v Ameriki), upreči v sedanjih vojni v korist ciljev bogatašev," pravi to komunistično troble.

O nacijskih osvajanjih in o nacijskem gaženju malih narodov molči, ali jih omalovažuje, ker je komunističnim listom odrejena "nova linija", pa se morajo ravnati po nji.

Resnica je, da je večina ameriških bogatašev proti Rooseveltovi notranji in vnanji politiki. Organizacijo ameriške reakcije, ki se imenuje "America First", vodijo multimilijonarji in

Anglija in Nemčija v tekmi za naklonjenost Arabcev

Nemčiji gre po sreči s propagando tudi med mohamedanci. Turčija spretno odvraca od sodelovanja z Anglijo, dasi je vlada v Ananki še pred pol letom trdila, da bo posegla v vojno čim ošiče napade kakšno balkansko deželo. A ko je se Italija udarila na Grčijo, se je turška vlada premislila in se delala nevtralnno. Nemčiji je uspelo vreči tudi proangleško vlado v Iraku, kjer ima Anglija interese v bogatih oljnih poljih, pa je valed tega udarila po novi iranski vladi in se s tem zapletla v vojno z eno izmed najvzajemnih mohamedanskih dežel. Na gornji sliki je četa mohamedanskih Spahijev, ki so v službi Anglije na afriških bojiščih.

PAVELIČEVI AGENTI POJASNUJEJO "OSVOBODITEV" HRVATSKE IN JI OBETAJO "SIJAJNO BODOČNOST"

Hitler, Mussolini, Horthy in Boris so "novi državni" brzojavno čestitali. Romanja hrvatskih prvakov v Rim. — Nauki iz bojev, zarot in spletk med Hrvatini in Srbi

Najagresivnejši jugoslovenski list v tej deželi je sedaj tednik Nezavisna Hrvatska Država v Pittsburghu, ki je glasilo Paveličevega fašističnega gibanja. A NHDžrži se smrtno zamerite, ako je nazovete za "jugoslovenski list". Ona je HRVATSKI list, kajti Jugoslovanov sploh ni, torej tudi jugoslovenskih listov ne more biti, pravi v svojih kolonah.

V izdaji z dne 31. maja vzklika pod kričnim naslovom preko vse strani "Hrvatska Hrvatim!". V dolgem članku pojasnjuje pregled prejšnje svetovne vojne in dokazuje z naštevanjem pogodb, ki so jih tajno sklenile med seboj zavazniške sile, da so na stroške Hrvatov kupili tudi Italijo na svojo stran.

Le pod tem pogojem je bila Italija pripravljena zavreči svoje zavezništvo z Nemčijo in Avstro-Ogrsko in se spustiti v vojno zoper Avstrijo. "Toda Italijani se niso nobenkrat izkrcali na obali Dalmacije," pravi NHD, "dokler ni Avstro-Ogrska odvrila orožja. Močne mišice Hrvatov so branile Dalmacijo in njen modri Jadran, pa čeprav so se borili pod tujo zastavo."

Tu bi bila NHDžrži morala pojasniti, da ako so se močne mišice Hrvatov za Dalmacijo in modro Jadansko morje lahko uspešno borile pod avstro-ogrsko zastavo, čemu se niso tudi pod jugoslovensko, nego prepustile svoje kraje bankrotirani Italiji skoro brez boja?

Tega ni raztolmačila, nego našteva grehe versajske pogodbe, krivice, ki jih je storila, in pa Hitlerjeva ter Mussolinijeva zadržila. da je njun boj namenjen zrušenju tiste pogodbe. In ena izmed krivic, storjena v nji, pravi NHD, je, da je Clemenceau dal Hrvatce pod vlado "srbijsancev". NHD hvali Wilsona, ugotavlja, da mehtarjem v Versaju ni bil kos, in da ga je francoski premier Clemenceau zmerjal in mu očital, da ga ni nihče vabil v Evropo.

Iz tega ščuvajočega pisanja je razvidno, kako močno so se med Hrvatini razvile mržnje do Srbov. Večina hrvatskega tiska jih zakriva, ali pa omiljuje, ali opravičuje, nekaj njihovih listov pa jim brez ozira na posledice priliva olje na ogenj. (Svoj ton so sedaj zelo spremenili, ker jim je Italija vzela Dalmacijo, si podvrgla ostalo Hrvatsko, in ji dala Italijana za "kralja". Pavelič jim je pred svetom hrvatski narod umazal, in to bolji.)

Hrvatje se sklicujejo tudi na Louisa Adamiča, ki je o teroriz-

mu v Jugoslaviji napisal brošuro "Struggle", ki so jo širili takrat najbolj hrvatski komunisti. Bila je urejena njim v obrambo. Adamič je od takrat svoje simpatije do komunistov opustil, a dotična njegova brošura proti terorju in glavna je vzbudila tudi v ameriški javnosti precej pozornosti.

Srbi so se nasilnih sredstev res posluževali. A tudi Hrvatini so se jih čim so dobili avtonomijo in prej pa z zarotami. Ehi kot drugi so dali Balkanu "črno oko", — grdo pego v obraz.

Mar je potem kaj čudnega, če tako bojevanje ni moglo imeti drugih posledic kakor strup za javnost ter zatiranja, teror in uničenje svobodnega državljanstva?

Navedli bomo še nekaj tolmačenj in opravičenj iz fašističnega glasila NHD, ki pa seveda ne priznava, da je fašistično, kakor komunisti ne priznavajo, da so kar so.

Cemu je bila Hrvatska "osvobodena" brez boja? Omenjeni list to takole pojasnjuje:

"Delu in poštenosti voditelja herbe osvoboditeljskega pokreta, dr. Ante Paveliča, gre zasluga, da niti nemška niti italijanska armada ni rušila naših seljakov. Ščitili sta imovino našega naroda pred uničenjem; naša mesta so bila obvarovana pred bombardiranjem. Priznati moramo, da je to Paveličeva zasluga. Ako pogledamo v Srbijo in jo primerjamo s Hrvatsko, vidimo, da ni v naši domovini (Hrvatski) ničesar porušenega. Vse železnice, ceste in mostovi so ostali nedotaknjeni, razen kjer so tu le tam porušili kak most Srbi, da ustavijo nemške armade... Zgodovina bo blečila, da je bila Jugoslavija hiša iz kart..."

Dalje iz istega lista:

"Dr. Ante Pavelič, voditelj osvoboditeljskega pokreta, ki si je dobil simpatij ne samo v inozemstvu nego tudi v hrvatskem narodu v domovini, se je svedelo vrnil v Zagreb in objavil neodvisno hrvatsko državo. Brzojavno je po pozdravi Herr Hitler, Sig. Mussolini, Horthy v imenu Madžarske in car Boris v imenu Bolgarije."

Zanimivo, kaj?! Nato tolaži svoje Hrvate, da če tudi sta Madžarska in Italija vzeli nekaj malih kosov Hrvatske, meje vendar še niso končno veljavno določene. A vzlic temu je Hrvatska "že se-

dal večja kot kdaj prej." Nato Hrvatim v Ameriki zabičuje, naj imajo v dr. Paveliča popolno zaupanje in upštevanje, v kakšnih razmerah delujejo. Zakriva njegov "slovesen prihod v Rim" z opravičbo, da je moral iti tja in da je bil v delegaciji z njim tudi zagrebški nadškof in drugi najodličnejši predstavniki Hrvatske. Ob tej priliki se je po mnenju NHD dr. Pavelič pri italijanski vladi zavzel za ohranitev celotne Hrvatske v njenih etičnih in zgodovinskih mejah. Kajti "Hrvatini ne bodo Italiji ali katerikoli drugi državi nikdar dopustili, da bi si prisvojila njihove kraje." To se kajpada v Pittsburghu laglje zapiše kakor pa izviru na Hrvatskem.

O tem, da se je Paveličevo in nadškofovo potovanje iz Zagreba v Rim ozglašalo v Italiji za "sijajen prihod; spremljan z velikimi svečanostmi", NHD nič ne pojasnuje. Niti ne, da je "poglavnik" Pavelič "prosil" Viktorja Emanuela, naj da Hrvatim kralja iz svoje (savojske) rodbine. Tudi nč ne omeni, da se je Pavelič v pogodbi z Italijo odrekal za Hrvate vsem temeljnim pravicam, ki jih mora država imeti, ako hoče res biti samostojna država.

Glede kralja pravi tole: "Kar se tiče ameriških Hrvatov, so naklonjeni republikanski obliki vlade. Ampak ameriški Hrvatini niso nikoli diktirali in ne morejo hrvatskemu narodu diktirati sedaj, kakšno vlado naj si izbere. Da-li hoče republiko ali monarhijo, to odvisi od hrvatskega naroda v domovini."

Resnica je, da je imel hrvatski narod tam čez o obliki svoje "neodvisne" države po nemško-italijanski invaziji prav tako malo odločati, kakor Hrvatini v Pittsburghu, Pa., ali pa v Great Fallsu v Montani.

Za one, ki smo za nov red na temelju naukov socialne demokracije in socializma, je tudi ta slučaj nauk, kako pogubno je, kadar narodom vladajo šovinisti, imperialisti in namišljeni imperialisti, namesto ljudje, ki imajo smisel za človečanstvo, za vzajemnost in civilizacijo.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

(Nadaljevanje s 1. strani.) raznega ameriškega blaga, v vrednosti 10 milijonov dolarjev, s pretvezo, da ker je namenjeno Kitajski, s katero je Japonska v vojni, ga ima pravico konfiscirati. S tem je pomagala sebi s potrebščinami, Kitajski je s tem odvzeta znatna pomoč, Zed. države pa so ob 10 milijonov.

V Angliji zmanjkuje umetnih zob. Pred vojno jih je dobival iz Zed. držav 15,000,000 na leto, sama pa jih je izdelovala 12,000,000. V sled vojne je vlada naročanje umetnih zob v Zed. državah zelo omejila, kar pa izdeluje v zobozdravstvu doma, gre sedaj skoro vse za armado. Tudi nemški bombniki so krivi, da umetnih zob zelo primanjkuje, ker so uničili zalogo marsikakemu dentistu. Zobozdravniki svare, da to pomanjkanje ogroža ljudsko zdravje prav tako kakor pomanjkanje hrane.

Ženske v Nemčiji so primorane iti nazaj v industrijo in v urade, dasi jih je Hitler, ko je prevzel vlado, s posebnim proglasom "osvobodil" takega dela. Tekom sedanje vojne je moralo 300,000 Nemk na delo v industrijo. Vlada pravi, da sicer niso bile primorane v to, nego so šle prostovoljno, zaradi zvestobe tretjemu rajhu.

Do 50,000 "svobodnih Hrvatov" bo te tedne v "neodvisni hrvatski državi" odbranih za delo v Nemčiji. "Poglavnik" Pavelič je dejal, da bodo Hrvatini to radevolje storili iz hvaležnosti do Nemčije, ki jih je osvobodila "krutega srbskega jarma".

Pravda in drugi vodilni listi v Rusiji so o Rooseveltovem govoru z dne 27. maja obširno poročali. Kakor časopisje v Nemčiji in v Italiji, mora tudi tisk v Sovjetski Rusiji o takih dogodkih pisati le, ako jim to na-

CANKARJEV GLASNIK

V majski številki Cankarjevega glasnika je uvodnik "Novi red", v katerem urednik Elbin Kristan razpravlja, kakšen bi ta "red" bil, oziroma je že, kjerkoli so agresorji na površju.

O Stalinu pravi Kristan, da so ga njegovi oboževalci smatrali za izredno prebrisaneega, pa se kaže od dne do dne bolj jasno, "da je moder le v svoji domišljiji, sicer pa je velik tepec, ki ne more videti, da snuje namesto Velike Rusije le Veliko Germanijo..."

Tudi Kristan je eden izmed onih, ki je veroval, da se iz Sovjetske Unije vendarle vzlic vsem njenim napakam razvije nekakšna žarnica svobode, ki bo osvetlila v pobudo i druge narode. Pisal je o nji zmerom simpatično in stvarno, in tako je ob tej priliki prav tako ugotovil, da njen diktator hote ali nehoče služi hitlerizmu in Veliki Germaniji, namesto mednarodnemu socializmu.

Zelo dobro je okrcal Lindbergha in druge, ki v Zed. državah delujejo v prid "germanskem Napoleončku".

Drugi enako interesantni članek v C. G. je pod naslovom "Na trdna tla, gospod profesor!" Ako ga bo Enakopravnost ponatisnila, bodo njeni študenti videli, kako nesmiselno je bilo od nje priobčiti v uredniškem članku ali kjerkoli fantazijo "gospoda profesorja", ki je par dni pred nemško invazijo sanjal, oziroma zagotavljal, kaj vse bo vključevala "nova Slovenija", za kakršno "delujejo".

Drugi spisi v majskem Cankarjevem glasniku so: Delavnost organizacije (kratke beležke o kulturnih prireditvah); Črepinje (povest, nadaljevanje, E. K.); Maščevanje (drama v enem dejanju, E. K.); Povest o sreči (Ivan A. Ribič); Julkina zmeta (nadaljevanje, E. K.); Za gospodinje; Apel v oporo C. G. (Louis Zorko).

Poleg tega gradiva obsega ta številka nekaj krajših notic.

Naročnina za posamezno številko je 30c, \$3 za vse leto in \$1.50 za pol leta. Naslov, 6411 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Danska odslovila poslanika v Ameriki

Kodanj, Danska. — Aprila meseca je bil danski poslanik v Združenih državah ameriških Henrik de Kaufmann odslovljen iz diplomatske službe, ker je "zlorabil kraljevo ime."

(De Kaufmann je sklenil dogovor za to, da varujejo Združene države Greenlandijo. Državni vladni oddelek Združenih držav ga še vedno priznava za danskega poslanika, čeprav je danska vlada, ki je pod Hitlerjevo peto, izjavila, da ni imel nobene pravice za sklenitev pogodbe glede Greenlandije.)

Proletarcu boste največ koristili, ako mu pridobite v tem letu vsaj enega novega naročnika vsaki.

Tole mi ne gre v glavo?

Stari kristjani in za njimi moderni revolucionarji niso nikoli tajili svojega prepričanja. Svetu so bili valed svojega poguma v vzpodbudo. Kako to, da se pristali kominterne, ki se tudi proglašajo za znanilce novega reda, ne drže slavne tradicije upornikov, nego vstrajno taje kjerkoli morejo, da niso kar so? Kar mi ne gre v glavo je, da taje svoje prepričanje tudi ako niso prav nič v nevarnosti.

P. O.

